

วิธีการวิจัย

ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการสื่อสารกับผลลัพธ์ในการรู้หนังสือของประชากรกลุ่มเป้าหมายในโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาตินี้ ศึกษาเฉพาะประชากรกลุ่มเป้าหมายที่อาศัยอยู่ในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ลักษณะของการวิจัยเป็นแบบ Expost Facto Research ซึ่งเป็นการศึกษาตัวแปรที่มีปรากฏอยู่แล้วหรือเกิดขึ้นแล้ว การวัดตัวแปรใช้วิธีการสอบถามโดยผู้สัมภาษณ์

ขั้นตอนในการดำเนินการมีดังต่อไปนี้

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้เลือกศึกษาเฉพาะกรณีในอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายในโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ จำนวนทั้งสิ้น 978 คน

ผู้วิจัยได้เลือกตำบลหลักสามในอำเภอบ้านแพ้ว เป็นกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา ซึ่งปรากฏว่ามีกลุ่มเป้าหมายหรือผู้เรียนในโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ จำนวน 139 คน กระจายอยู่ในหมู่บ้านต่าง ๆ จำนวน 11 หมู่บ้านคือ

หมู่ 1 จำนวน 3 คน	หมู่ 7 จำนวน 14 คน
หมู่ 2 จำนวน 5 คน	หมู่ 8 จำนวน 29 คน
หมู่ 3 จำนวน 25 คน	หมู่ 9 จำนวน 5 คน
หมู่ 4 จำนวน 31 คน	หมู่ 10 จำนวน - คน
หมู่ 5 จำนวน - คน	หมู่ 11 จำนวน 25 คน
หมู่ 6 จำนวน 2 คน	

เหตุที่เลือกตำบลหลักสามในอำเภอบ้านแพ้ว ก็เพราะเป็นตำบลที่มีประชากรกลุ่มเป้าหมายหรือผู้เรียนในโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ จำนวนมากพอ

สมควรที่จะศึกษาวิเคราะห์ได้ ประกอบกับเป็นคำวลซึ่งอยู่ไม่ห่างไกล ใช้เวลาเดินทาง จากจังหวัดสมุทรสาครประมาณ 30 นาที โดยทางรถยนต์ ซึ่งสะดวกในการเข้าไปเก็บ ข้อมูลเพื่อการวิจัย ส่วนคำวลอื่น ๆ นั้น จะต้องเดินทางโดยทางน้ำ ซึ่งไม่สะดวก ในการเดินทางเข้าไปเก็บข้อมูล

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ก. ลักษณะเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบทดสอบ เพื่อวัด ทัวแปรต่าง ๆ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม ของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ รายได้ อาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรม การสื่อสาร ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน และการเปิดรับสื่อมวลชนของผู้เรียน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเพื่อวัดความน่าเชื่อถือของผู้สอนที่รับรู้ โดยผู้เรียนในคานต่าง ๆ เช่น ความน่าไว้วางใจ ความรู้ความสามารถ ความกระตือ รือล้นกระฉับกระเฉง

ตอนที่ 4 เป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์การอ่านและเขียนตามแบบของ โครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ

ข. การทดสอบเครื่องมือ

ก่อนทำการเก็บรวบรวมข้อมูลให้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนี้ไปทำการ ทดสอบโดยทดลองใช้กับกลุ่มประชากรในโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ จังหวัดสมุทรสาครที่มีอยู่ในหมู่บ้านที่ศึกษา จำนวน 30 ชุค

เมื่อทำการทดสอบแล้ว นำแบบทดสอบซึ่งประกอบด้วยแบบทดสอบ การอ่านและแบบทดสอบการเขียนมาหาค่าความเชื่อมั่น ได้ค่า 0.9760 และ 0.9822 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับที่น่าพอใจ และทำการตรวจสอบค่านภาษา เพื่อให้สื่อ ความหมายชัดเจน เข้าใจง่าย และถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ของการศึกษา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

มีขั้นตอนที่สำคัญดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ และขอแบบทดสอบวัดสัมฤทธิ์ผลเพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติจากศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการ
2. ผู้วิจัยและเจ้าหน้าที่สัมภาษณ์ที่ได้รับการฝึกอบรมโดยผู้วิจัยแล้วจำนวน 10 คน (คัดเลือกจากนักศึกษาในจังหวัดสมุทรสาคร) ออกทำการสัมภาษณ์และวัดผลระหว่างวันที่ 1 พฤษภาคม ถึง 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2528

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติต่าง ๆ แบ่งเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

1. การอธิบายข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่ออธิบายข้อมูลที่เก็บรวบรวม เช่น การนับความถี่ การคำนวณค่าร้อยละ การหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นต้น
2. การทดสอบสมมติฐาน การทดสอบสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระต่าง ๆ กับตัวแปรตาม ซึ่งสามารถอธิบายให้เห็นได้จากแบบจำลองนี้

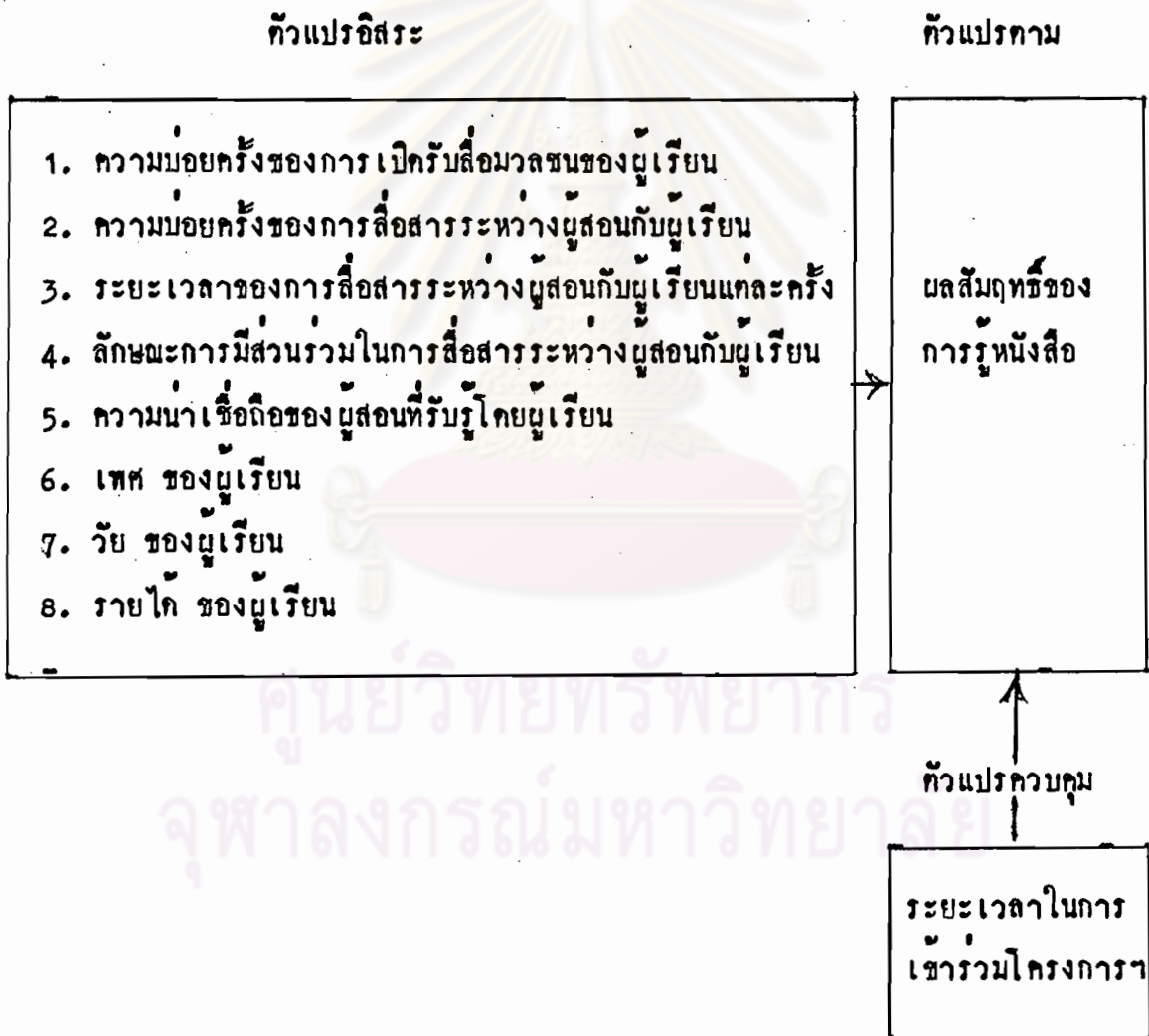
ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

1. ความบ่อยครั้งของการ เปิดรับสื่อมวลชนของผู้เรียน 2. ความบ่อยครั้งของการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน 3. ระยะเวลาเข้าร่วมโครงการฯ ของผู้เรียน 4. ระยะเวลาของการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนแต่ละครั้ง 5. ลักษณะการมีส่วนร่วมในการสื่อสารระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน 6. ความน่าเชื่อถือของผู้สอนที่รับรู้โดยผู้เรียน 7. เพศ ของผู้เรียน 8. วัย ของผู้เรียน 9. รายได้ ของผู้เรียน	→	ผลสัมฤทธิ์ของ การรู้หนังสือ

แต่เนื่องจากในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยคาดว่าผลสัมฤทธิ์ของการรู้หนังสือนั้น อาจขึ้นอยู่กับตัวแปรหลักตัวหนึ่ง คือระยะเวลาของการเข้าร่วมในโครงการรณรงค์ เพื่อการรู้หนังสือ หรือระยะเวลาในการเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้ที่ เรียนมานานกว่าย่อมจะมีโอกาสเรียนรู้นานกว่า

ดังนั้น เพื่อที่จะควบคุมตัวแปรดังกล่าวนี้ และเพื่อให้ผลการทดสอบสมมติฐาน ต่าง ๆ มีความเที่ยงตรงยิ่งขึ้น จึงได้กำหนดให้ระยะเวลาของการเข้าร่วมในโครงการ รณรงค์เพื่อการรู้หนังสือเป็นตัวแปรควบคุม ซึ่งอธิบายได้โดยแบบจำลองดังนี้

แบบจำลองนี้แสดงให้เห็นว่าในการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาค่าสหสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามนั้น อิทธิพลหรือผลของระยะเวลาในการ เข้าร่วม

ในโครงการวิจัยเพื่อการรู้หนังสือที่จะมีคุณสมบัติของการรู้หนังสือนั้นได้ถูกจัดหรือควบคุมโดยวิธีการทางสถิติที่เรียกว่า (Partial correlation)

ส่วนการวัดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามทุกคู่ นั้น ใช้วิธีการทางสถิติที่เรียกว่า การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ซึ่งคำนวณโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ในโปรแกรม SPSSx สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างเพศกับผลสัมฤทธิ์ของการรู้หนังสือและการมีส่วนร่วมในการสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนนั้นจะใช้วิธีการทางสถิติที่เรียกว่า Point-biserial Correlation ซึ่งมีสูตรดังนี้

จากสูตร¹

$$r_{pbis} = \frac{\bar{X}_P - \bar{X}_T}{S_t} \sqrt{\frac{P}{q}}$$

ทดสอบนัยสำคัญ

$$t = \frac{r_{pbis} \sqrt{N-2}}{\sqrt{1-r_{pbis}^2}}$$

เมื่อ

r_{pbis}	=	ค่าสหสัมพันธ์ที่ของการทดสอบนัยสำคัญ
\bar{X}_P	=	ค่าเฉลี่ยตัวแปรกลุ่มหนึ่ง
\bar{X}_T	=	ค่าเฉลี่ยรวมตัวแปรทั้งสองกลุ่ม
S_t	=	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มรวม
P	=	สัดส่วนของพื้นที่ใต้โค้งปกติที่ถูกแบ่งออกเป็นสองส่วน
q	=	$1-P$
N	=	จำนวนข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง

¹ วิเชียร เกตุสิงห์, "การวัดความสัมพันธ์" สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2529 หน้า 24.

การประมวลผลข้อมูล

นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาคำนวณหาค่าสถิติต่าง ๆ โดยใช้คอมพิวเตอร์และใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSSx

การวัดค่าแปร

1. สถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคม วัดจากแบบสอบถามในเรื่อง เพศ วัย (อายุ) และรายได้สุทธิต่อปี
2. ลักษณะและพฤติกรรมในการสื่อสาร วัดจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการสื่อสารระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนในเรื่องต่อไปนี้
 - 2.1 ความบ่อยครั้งในการสื่อสาร มีค่าเป็นความถี่หรือจำนวนครั้ง โดยเฉลี่ยต่อ 1 เดือน ที่ผู้เรียนกับผู้สอนได้พบปะสนทนากันเกี่ยวกับบทเรียน
 - 2.2 ระยะเวลาในการสื่อสาร มีค่าเป็นจำนวนนาทีโดยเฉลี่ยในการพบปะสนทนากันเกี่ยวกับบทเรียนแต่ละครั้ง
 - 2.3 ลักษณะการมีส่วนร่วมในการสื่อสาร วัดจากคำถามว่าในการสื่อสารหรือการเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ละครั้งนั้น โดยทั่วไปแล้วผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถามหรือแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับบทเรียนมากน้อยเพียงใด คำถามในลักษณะนี้มีอยู่ 3 ข้อ

ค่าตอบในแต่ละข้อจะมี 3 ระดับคือ มาก ปานกลาง และน้อย มีคะแนน 3, 2 และ 1 ตามลำดับ คะแนนรวมจากคำถาม 3 ข้อ จะบ่งชี้การมีส่วนร่วมในการสื่อสารใน 2 ลักษณะคือ ถ้าได้คะแนนรวมทั้ง 6 ถึง 9 ถือว่าการมีส่วนร่วมในลักษณะการสื่อสารสองทาง ส่วนคะแนน 6 ลงมาถือว่าเป็นลักษณะการมีส่วนร่วมในการสื่อสารทางเดียว

3. การเปิดรับสื่อมวลชน วัดจากแบบสอบถามในเรื่องความบ่อยครั้งของการรับฟังวิทยุ คุุโทรทัศน์ ชมภาพยนตร์ รวมทั้งการรับข่าวสารจากสื่อสิ่งพิมพ์ (หนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร) โดยที่ผู้อื่นช่วยอ่านให้

การเปิดรับสื่อแต่ละประเภทนั้นจะวัดจากความบ่อยครั้งในการเปิดรับโดยทั่วไปในรอบปีที่ผ่านมา

ความบ่อยครั้งในการเปิดรับสื่อวิทยุจะวัดด้วยคำถามว่า ได้รับฟังวิทยุในช่วงรอบปีที่ผ่านมาบ่อยแค่ไหน (1) ทุกวันหรือเกือบทุกวัน (2) สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง (3) สัปดาห์ละครั้ง (4) เกือบละ 2-3 ครั้ง (5) เกือบละครั้งหรือน้อยกว่า (6) ไม่เคยฟังเลย คะแนนจะมีค่าตั้งแต่ 0-5 จากไม่เคยฟังเลยถึงฟังทุกวัน

ความบ่อยครั้งในการเปิดรับสื่อโทรทัศน์จะวัดและให้คะแนนในทำนองเดียวกับสื่อวิทยุ

ส่วนภาพยนตร์นั้นจะวัดด้วยคำถามว่า ในรอบปีที่ผ่านมาได้ชมภาพยนตร์ (ที่ไม่ใช่ฉายในรายการทีวี) บ่อยครั้งแค่ไหน (1) สัปดาห์ละครั้งหรือมากกว่า (2) เกือบละ 2-3 ครั้ง (3) เกือบละครั้ง (4) สองสามเดือนต่อครั้ง (5) ปีละครั้งสองครั้ง (6) ไม่เคยดูเลย คะแนนจะมีค่าตั้งแต่ 0-5 เช่นเดียวกัน

สำหรับการเปิดรับสื่อสิ่งพิมพ์นั้นจะวัดด้วยคำถามว่า ในรอบปีที่ผ่านมาได้ติดตามข่าวสารเรื่องราวจากหนังสือพิมพ์หรือนิตยสารบ่อยครั้งแค่ไหน (โดยมีผู้อื่นช่วยอ่านให้ ทั้งนี้เพราะถือว่าผู้ตอบเป็นผู้ไม่รู้อ่านหนังสือ) ความบ่อยครั้งและการให้คะแนนมีลักษณะเช่นเดียวกับสื่อวิทยุ

คะแนนของตัวแปรการเปิดรับสื่อมวลชนจะได้จากคะแนนรวมของการเปิดรับสื่อทั้ง 4 ประเภทดังกล่าว

4. ความน่าเชื่อถือ เป็นความน่าเชื่อถือที่ผู้เรียนมีความรู้สึกต่อตัวผู้สอนใน
 กานต่าง ๆ

ก. ก้านความน่าไว้วางใจ ให้ผู้เรียนประเมินตัวผู้สอนในเรื่อง ความเชื่อถือได้ (ทำอะไร ทำอะไร เชื่อถือได้) ความเมตตากรุณา (มีจิตใจที่คิดถึงผู้อื่น) และความอดทน (ใจเย็นและไม่ย่อท้อ)

ข. ก้านความรู้ความสามารถ ให้ผู้เรียนประเมินตัวผู้สอนในเรื่อง ความรอบรู้ (มีความรู้ในเรื่องที่สอนและเรื่องอื่น ๆ ด้) ความเชี่ยวชาญ (สอนเก่ง) และการฝึกอบรม (เคยเรียนหรือผ่านการฝึกอบรมมาก่อน)

ค. ก้านความกระฉับกระเฉง ให้ผู้เรียนประเมินตัวผู้สอนในเรื่อง ความกระตือรือร้น (ตื่นตัวในการสอน) ความกระฉับกระเฉง ว่องไว (ทำอะไรไม่

เฉื่อยชา) และความขยันหมั่นเพียร (มีความตั้งใจจะทำงานให้สำเร็จ)

การวัดจะให้ผู้เรียนประเมินความรู้สึกในแต่ละเรื่องใน 3 ระดับ คือ ดีมาก ปานกลาง และยังไม่ดีนัก โดยมีค่าคะแนน 1-3 จกน้อยไปหามาก

คะแนนของความน่าเชื่อถือจะเป็นคะแนนรวมที่ผู้เรียนประเมินรวมทั้งหมด 9 ข้อใน 3 ด้านใหญ่ ดังกล่าว

5. ผลสัมฤทธิ์ของการรู้หนังสือ จะวัดจากคะแนนที่ผู้เรียนตอบถูกในแบบทดสอบที่กระทรวงศึกษาธิการสร้างขึ้นเพื่อวัดการรู้หนังสือและการไม่รู้หนังสือของผู้เรียน

ในแบบทดสอบนี้จะวัดความสามารถในการอ่านรวม 20 ข้อ ความสามารถในการเขียน 20 ข้อ รวมคะแนนเต็ม 40 คะแนน

6. ระยะเวลาของการเข้าร่วมโครงการฯ จะวัดโดยสอบถามว่าผู้เรียนได้เข้าร่วมโครงการรณรงค์เพื่อการรู้หนังสือแห่งชาติ จากแรกเริ่มจนถึงปัจจุบันนี้เป็นเวลาที่เกินแล้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย